

əməl dəftəri cənnətlərin sağ əlinə, cəhənnəmlərin sol əlinə veriləcəkdir.

Bakı xəbərləri

səh. 335. “kadet”: Kadet partiyası (Konstitution-Demokratik Partiya) üzvü. Kadet partiyası XIX əsrin əvvəllərində Rusiyada fəaliyyət göstərmiş siyasi partiya olmuşdur. 1905-ci ildə qurulan partiya, 1917-ci ilin axırlarında bolşeviklər tərəfindən qadağan edildikdən sonra da bir müddət gizli olaraq öz fəaliyyətini davam etdirmiş, ağqvardiyaçılar hərəkatını müdafiə etmişdir.

Bazar ertəsi, 24 fevral 1919-cu il, nömrə 121

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Düşənbə, 23 cəmədiyələvvəl sənə 1337. 24 şubat sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

ELAN

Səşənbə [çərşənbə axşamı] günü 1919 sənəsi fevral ayının 25-ində gündüz saat 12-də Azərbaycan Məclisi-Məbusan iclası olacağı elan edilir.

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

11-inci iclas

(keçən nömrədən mabəd)

Sədr - Bu barədə danışmaq istəyən varmı? Söz Türüq və Məabir [Nəqliyyat və Rabitə] naziri [Xudadad bəy] Məlikaslanovundur.

Məlikaslanov - Əhməd [Cövdət] bəy həzrətləri dedilər ki, bu məsələ komisyonda müzakirə olunarkən nazir bizə lazımlıca məlumat vermədi. Doğrudan da müfəssəl məlumat verilməmişdir. Səbəbi də budur ki, yanvar ayının mədaxil və məxaricinə baxılıb tamamilə təhqiq edilməmişdir. Bir də deyirlər ki, ölçü olmaq üzrə dekabr əvəzinə yanvar ayını götürməlidir. Amma mən deyirəm ki, dekabrı götürmək lazımdır. Doğrudur, ola bilər

ki, burada bir qədər artıq-əskik olsun, fəqət böylə səhvlərin islahı pək asandır. Deyirlər ki, tarifə artsa, şeylərin qiyməti də bahalanacaq, bu da məxaricin artmasına bais olacaqdır. Hər halda bunu nəzərə almalıdır. Fəqət qiymətlərin artması haqqında bunu deyə bilərəm ki, məsələ, putu 120-150 manat olan taxılın kirayəsi bir manat artmaqla məzənnəsinə təfavüt edə bilməz. Qiymətlərin artması üçün başqa tədbirlər görmək lazımdır.

Bir də, Gürcüstan Hökuməti bu qanunun bir para yerlərini qəbul etmişdir. Onların məmurları bizimkilərdən iki qat az məvacib alırlar. Əlbəttə, görünür ki, işin yola getməsi üçün böylə güzəştlərdə bulunmalıdır. Maliyyat barəsində çox məlumat vermək olardı. Fəqət mən bunu qeyd etməliyəm ki, doğrudur, kağız pul kəsilir, bununla da pulun qiyməti azalır, mal bahalanır. Bunu danışmaq asandır, amma bunu da nəzərdə tutmalıdır ki, məmləkətin əhvali-maliyyəsi [maliyyə vəziyyəti] pək ağırdır. Bizim ümidimiz tək neftədir ki, bunu da hal-hazırda lazım olan qədər ixrac edə bilməyiriz. Rusiya yolları bağlıdır. Nefti ancaq Batum tərəfə göndərə bilirdik. O da bu axır vaxtlarda Soçi tərəfdə olan hadisələrdən dolayı ümidi-

mizi azaltdı. Biz mümkün olana qədər mədaxilimizin artmasına çalışmalıyıq. Bu tarifələrin bahalığa o qədər təsiri ola bilməz. Ona görə mən təklif edərdim, hər gün 70-80 min manat zərərə razı olmayıb bu layihəni təsdiq edəsiniz. Hərgah tamamilə təsdiq etməli olmasanız, təvəqqe edərdim laməhalə [heç olmazsa] Gürcüstan Hökuməti qəbul etdiyi maddələrə baxıb, siz də təsdiq edəydiniz. Çünki məzkur [deyilən] maddələr Gürcüstanda fevralın 1-indən etibarən tətbiq olunurlar. Mən yenə təkrar təvəqqe edirəm layihənin tamamilə qəbulu mümkün olmasa da, bəri böyük və kiçik sürətli yüklər və sairələrin sabiq qiymətə nisbətə iki qat artırılması haqqındakı maddəni qəbul edəsiniz, qalanları isə hələlik qəbul etməyərək yenidən baxılmaq üçün fraksiyalara verə bilərsiniz.

Sədr - Bu barədə daha söz istəyən yoxmu? Yox isə son söz məruzəçinindir.

Rzayev - Mən də onun tərəfdarıyam ki, layihə qabaqca mətbu [çap edilmiş] surətdə fraksiyalara göndərilin. Fəqət, ayda 8 milyondan dəmiryolu iki ayda 16 milyon manat zərər etmişdir. Ona görə təklif edirəm bu layihəni bu dəfəlik qəbul edəsiniz. Bundan sonrakı layihələri qabaqca fraksiyalarda baxıb sonra ümumi iclasda müzakirəyə qoyarıq. Burada Əhməd [Cövdət] bəy dedi ki, Gürcüstan dəmiryolları tarifəsinin artırılması layihəsinə Gürcü Parlamanı qəbul etməmişdir. Amma nazir həzrətləri buyurdular ki, bəzi maddələri gürcülər qəbul etmişlərdir. Bir də nazir buyurdu ki, hökumət təklifi ilə komissiyanın rəyi arasında o qədər təfəvüt yoxdur. Məbuslardan da Əbilov cənaqları buyurdular ki, tarifənin artması

ilə mallar bahalanacaqdır. Amma mənə putu 160 manat olan şeyin kirayəsinin bir manat artması onun qiymətinə təfəvüt edəmməz. Bir də bir şey fikrimdən çıxdı, bunu deməliyəm ki, sərnişin biletlərinin artması kasıblara təfəvüt etməz. Çünki fəqəranın halı nəzərə alınaraq kasıblar üçün dördüncü klas vaqonu buraxılacaqdır. Bunun da qiyməti üçüncü klas biletinin əvvəlki qiymətindən də ucuz olacaqdır. Bu tarifələri qəbul etsək, yenə ayda 4-5 milyon manat zərərimiz olacaqdır. Ona görə mən yenə təklif edirəm layihəni təxirə salmayıb tamamilə qəbul edəsiniz.

Sədr - Layihəni dinlədiniz. Müəyyən etiraz və müəyyən təklif olunmadı. Ancaq Türük və Məabir naziri təklif etdi ki, layihəni [n] tamamilə də olmasa, Gürcüstanda qəbula keçmiş qismi təsdiq edilsin. Büdcə-Maliyyə Komissiyası isə layihənin tamamilə qəbulunu təklif edir.

Səslər - (*Soldan*) Komissiyanın sədri deyir.

Sədr - Burada məruzəçi komissiya tərəfindən danışdığına görə, təklifini də komissiya adından səsə qoyacağam. Ola bilər ki, komissiyada əzadan [üzvlərdən] bəzisi səs verməmişdir. Fəqət əksəriyyəti-ara [səs çoxluğu] ilə qəbul olunduğundan, yenə komissiya adından olur. Komissiyonun təklifi əsaslı olduğundan mən əvvəlcə onu səsə qoyuram. Əbilov! Bu barədə? Buyurun.

Əbilov - Biz müəyyən bir təklif etdik ki, qanun layihəsi fraksiyalara verilsin. Bu təklif üzərində israr edib dururuq.

Sədr - Şıxəlibəyov, buyurun!

Şıxəlibəyov - Bizim fraksiyadan da təklif olundu ki, layihə fraksiyalara veril-

sin. Və bu təklif birinci olduğu üçün qabaqca onu səsə qoymaq lazımdır.

Sədr - Təklif olundu ki, ələlümüm layihələr fraksiyalara verilsinlər. Bu təklifin bugünkü layihəyə dəxi şamil olduğunu mən bilmədim. Öylə isə mən səsə qoyuram. Əgər bu qəbul olunmazsa, onda məruzəçinin təklifini səsə qoyaram. İndi hər kəs təqdim və müzakirə olunmuş layihənin növbədən götürülərək fraksiyalara köçürülməsi tərəfdardır, rica edirəm əlini qaldırsın. (*Əllər qalxır.*) Deməli, əksəriyyətlə qəbul olunur. Söz hökumət üzvü [Xudadad bəy] Məlikaslanovundur.

Məlikaslanov - Mən onu demək istəyirəm ki, bu barədə gündə bizə çox zərər dəyir. Ona görə təvəqqe edərdim fraksiyalarda məsələyə tez baxılsın. Mən beş gün möhlət təklif edirəm. (*Səs: Yaxşı, yaxşı.*)

M. Ə. Rəsulzadə (*yerindən*) - Ondanda tez baxarız.

Sədr - Beş gün tezdir. Süni [praktik] cəhətdən beş gün mümkün olmayacaqdır. Çünki ruscası makina ilə tez yazılır. Amma türkcəsi əl ilə yazıldığından tez mümkün deyildir. (*Səslər: Ruscasını göndərin.*)

Sədr - 5 dəqiqə tənəffüs elan etmək istəyirəm. Fəqət tənəffüsdən qabaq növbədən xaric söz verilir Məhəmməd Əmin Rəsulzadəyə.

Rəsulzadə Məhəmməd Əmin - Növbədən xaric olaraq söz almağımın səbəbi bu gün əcnəbi dövlətlər nümayəndələrinə məxsus olan lojada möhtərəm müsafrimiz olan Şərif əfəndi oturduğudur. (*Lojaya mütəvəccihən [loja istiqamətində] şiddətli alqış*)

Mumaileyh [həmin şəxs] böyük türk elinin evlərindən birini təşkil edən Başqır-

distan Hökumətinin nümayəndəsidir. Başqır dıstan sözü ehtimal ki, bir çoxlarımızdan ötrü bir proqram məsələsidir. (*Alqış*)

“Müsavat” Rusiyada yaşayan bütün türk qövmlərinə muxtariyyət tələb edən bir firqədir. Proqramlarında Azərbaycan, Türkünstan, Qırğızıstan qövmlərinə muxtariyyət tələb etdiyi kimi, eyni zamanda Başqır dıstan Hökumətinin də muxtariyyətini elan etmişdir. İştə bu gün Yevropa Sülh Konfransına iştirak etmək üzrə müstəqil Azərbaycan paytaxtında müsafir sifəti ilə bulunan Başqır dıstan nümayəndəsini görməyi böyük şərəf hesab edirik. Və zənn edərsəm, muxtariyyət əsasını qəbul etmiş olan digər firqələrimizdən ötrü də burası ümumi bir məsələdir. Binaənileyh [ona görə], yaşasın Başqır dıstan Hökuməti və Başqır dı türk milləti! Bu gün onların nümayəndəsini alqışlamaqla müftəxir oluruz [iftixar edirik]. Eyni zamanda millətlərin hürriyyətləri təmin etmək surətilə Cəmiyyəti-Əqvamda [Millətlər Cəmiyyətində] türk qövmlərinin bir mövqə tutacağına qane olmaqla bir daha təbrik və təkrar-təkrar alqışlayırıq. (*Hər tərəfdən lojaya mütəvəccihən gurultulu alqış*)

Sədr - Şimdi 5 dəqiqə tənəffüs elan edilir.

(*Tənəffüsdən sonra*)

Sədr - İclasa davam edirik. Növbədən xaric olaraq söz Rəisi-vükəla [Baş nazir] həzrətlərinə verilir.

Son hadisələr haqqında

Xan Xoyski - Möhtərəm məbuslar! Hökumət özünü borclu bilir bu axır günlərdə Parlaman və camaat arasında həyəcanla danışılan işlər haqqında sizə bir qədər məlumat versin. O da bu barədə-

dir ki, axırıncı günlər Bakıda bəzi əhvalat vaqə olmuşdur ki, camaatı qorxu və təşvişə salmışdır. General Prjevalski özünə Könüllü ordu komandanı adı verib Bakıda olan məşhur Hamazasp ilə guya könnüllü əsgər toplayırlar. General Prjevalski sabiq Rusiya əsgərlərinə, Hamazasp da ermənilərə silah verirlər. Bunlar İçəri şəhərdəki və Təzəpir yanındakı qışlaları [kazarmaları], Salyan kazarmasını tutublar. Bu əhvalat əhalini təşvişə salmışdır. Hökumət bunu əvvəl gündən bilib, bu əhvalatı təhqiq etmək və bunların kim və mənzurlarının [məqsədlərinin] nə olduğunu kəşf etməyə çalışmışdır. Hökumət tədbir görənə qədər mən bu əhvalatı ingilis komandanlığına da bildirməyi lazım gördüm. Çünki neçə vaxtdır Müttəfiqlər komandanlığı buradadır. Mən istədim böylə mühüm əhvalat onların xəbəri ilə olsun. Ona görə öz tərəfimdən bu əhvalat barəsində general Tomsona bir məktub yazdım və öz nöqtəyi-nəzərimi bildirdim. Cavab da gəldi. Mən məktubu Tomsona rusca yazmışdım, izin verin rusca oxuyum.

Səslər – Buyurun, buyurun!

Fətəli xan - Məktubun məzmunu bu idi:

“Bakıda Müttəfiqlər qüvvələri komandanı Tomson həzrətlərinə! Hökumətin binagüzarlığında [sərəncamında] bulunan məlumata görə, son günlər burada, Bakıda, dövlət mənafeyi və hökumət hey-siyyəti nöqtəyi-nəzərindən qeyri-məqbul hadisələr vaqə olur. Könüllü ordu nümayəndələri general Prjevalski və general Erdeli Bakıda və ətrafında qoşun yığıb silah paylayırlar, məşq verirlər. Bir kəlmə, ciddi surətdə qoşun hazırlanır. Digər tə-

rəfdən erməni fəalları və azancümlə [o cümlədən] bütün sabiq fəaliyyəti Azərbaycanın müsəlman əhalisi ilə mübarizə və talandan ibarət olan Hamazasp, həmçinin silah daşımağa qadir olan ermənilərin siyahısını tutub toplayır, silah verir və qoşun qitəati [hissələri] təşkil edir. Qarışıq erməni-rus qitəati Duma meydanından İçəri şəhərə gedən qapının ağzında tamamilə müsəlmanlarla məskun olan yerdə bir qışlanı işğal etmişlərdir. Bakı şəhəri müsəlman əhalisi arasında nəhayət dərəcədə həyəcan var. Burası haqlı olaraq camaat və Parlaman tərəfindən hökuməti məzəmmətə və narazılığa bais olur ki, öz paytaxtımızda nəinki dövlətin hüququnu xələdar edən, hətta dövlətin, onun əsasını təşkil edən müsəlman əhalisinin varlığı əleyhinə olan bu cür işlərə imkan verir. Əminəm ki, böylə işlərin hökumətə qeyri-qabili-təhəmmül [dözül-məz] olduğuna zati-aliləriniz də mənimlə iştirak edərsiniz. Heç bir dövlətdə və məmləkətdə böylə şey yoxdur ki, dövlətin və hökumətin bədxahı və onlara yabançı olan təşkilat məmləkətin paytaxtında hökumətin gözü qabağında bunca azad binagüzarlıq edib [fəaliyyət göstərib], açıqdan-açıqə müsəlləh [silahlı] qüvvələr təşkil etsinlər, hansı ki, dövlətin əsası əleyhinə sövq edilə bilər.

Fövqəzəkir [yuxarıda söylənən] mülahizələrlə hökumət namından [adından] zati-alilərinizə müraciət edərək bilatəxir [dərhal] müxtəlif könnüllü və erməni qoşunu yığılıb təşkil olunmasına xitam verilməsində və hər dürlü [hər cür] könnüllü təşkilatı və Hamazasp ilə yoldaşlarının Azərbaycandan çıxarılmasına müzahirətdə bulunmanızı [kömək etməni] israrla tə-

vəqqə edirəm. Hökumət əmindir ki, zati-aliləriniz bu mülahizələrin haqlı olduğunu etirafı [qəbul edərək], təcili surətdə lazımı tədbirlər görərsiniz. Vəilla [yoxsa] hökumət məcbur olacaqdır bu kimi qeyri-təbii və nəhayət dərəcə təhlükəli işlərə xitam çəkmək üçün ixtiyarında olan var qüvvəni işlətsin. Zati-alilərinizə qarşı ehtiramımın qəbulunu rica edirəm.

Baş vəzir: F. Xoyski.”

Bu kağızı mən Tomsona fevralın 15-ində yazmışdım. Sabahı cavab gəldi. Mən özüm də Parlaman sədri cənabı ilə bir yerdə general Tomson ilə görüşdüm. Məktubunun məzmununu bizə dil cavabı da bəyan etdi. Cavab budur: *(Oxuyur)*

“Alişan [şanı uca], Azərbaycan Baş vəzirinə. Dünkü 32 nömrəli məktubunuzu aldım. Mənim müəyyən məlumatım var ki, rus qoşunu səfərbərliyi icra edilməyir. Ola bilər ki, general Denikin qoşununda xidmət etmək üçün zabitlər yazılması əsgər təcəmmösü [yığılması] təsiri bağışlamışdır. Bu zabitlər dərhal Bakıdan gedirlər və bilmərrə [qətiyyəni] əsgəri məşq vərilməyir və silah paylanmayır.

Hamazaspın fəaliyyəti sabiq Rusiya qoşunundakı erməni əsgərlərinin siyahısını tutub yaxın zamanda Ermənistanə göndərmək məqsədi ilə məhdud bir işdir. Bunlar heç vəchlə təslih və təşkil edilməyəcəklərdir [silahlandırılmayacaq və təşkilatlandırılmayacaqlar].

Mən sizin xahişinizə görə, məktubunuzda göstərilən hər dürlü qeyri-məmul [arzuolunmaz] hadisənin önü alınması üçün iqdamatda bulunmuşam [addımlar atmışam].

Sizə səmimi ehtiramı olan Tomson.

Bakı, 16 fevral 1919.”

Kağızdan əlavə Tomson dil cavabı da dedi ki, heç vaxt razı olmaz ki, bizi tanımayan təşkilatlar özbaşlarına əsgər yığsınlar. Bu mümkün deyildir. Mən də sizin fikrinizə şərikəm. Onlar qəti surətdə buradan çıxıb getməlidirlər. Mən cavabında dedim ki, hər nə ki mümkündür edib var qüvvəmlə qoymayacağıq böylə şeylər Bakıda olsun. Guya Könüllü ordunun fikri var ki, onlar nizami əsgər sifəti ilə deyil, xidmətçi sifəti ilə Bakıda 200 nəfərlik bir dəstə saxlasınlar. Hökumət bunu müzakirə edib mümkün olmayacağını təhti-qərara almışdır. Təzədən bir də qəti surətdə məlum etmişəm ki, bundan sonra heç kəs bizdən izinsiz bir şey etməsin və Bakıda nə qədər qüvvə varsa, tamamilə buradan çıxarılsınlar. Ümidvaram ki, ingilis komandanı da bizə köməkdir. O ki, qaldı İçəri şəhərdə və Təzəpir yanındakı evlər: söz vermişlər oradan da bu gün, ya sabah çıxacaqlardır. Salyan kazarması məsələsinə gəldikdə, general Prjevalski özü mənim yanıma gəlib oranı boşaltmaq üçün 5 gün möhlət istədi. Mən dedim ki, 5 gündən artıq möhlət verə bilmərəm. Çünki ora bizim öz əsgərlərimiz üçündür. Ümidvaram ki, qoşunlarımız bu yaxında Bakıya gələr, onda camaatın əhvalı başqa cür olar. Mən bununla demək istəməyirəm ki, başınızın altına yastıq qoyasanız. Bizim üçün hər bir dəqiqə qorxu ola bilər. Mən əvvəlcə də demişəm ki, Hökumət və Parlaman bir dəqiqə mürgüləsə də fəna işlər olar. Hökumətin nə qədər imkanı var çalışır ki, xəta yetirən təşkilatlar buradan rədd olsunlar və heç kəsin ixtiyarı olmasın bizdən izinsiz burada öz başına işlər görsün. Hökumət bu barədə tədbirlər görür və görəcəkdir. İnşal-

lah, bu günlərdə əsgərlərimiz gələr, əhali də rahat olar.

Hamazaspın əsgər yığması məsələsinə gəldikdə, aldığımız məlumatla görə əhvalat böylə imiş: Hamazasp köhnə rus qoşununda olub da qalmış və vətənlərinə getmək istəyən erməni əsgərlərini siyahı edirmiş. Biz buna mane deyiliz. Hər kəs istəsə, vətənə gedə bilər. Bu barədə mümaniət [maneçilik] ola bilməz. Amma Hamazaspın özünün burada qalması dürrüst deyildir. Bu barədə Tomsona yazdığım məktubda qeyd etmişdim ki, Hamazasp buradan çıxıb getsin.

Səslər (*Mərkəzdən*) - Qarabağamı?

Xoyski - Mən sizə bu məlumatı vermək istəyirdim. (*Ümumi alqış*)

(*yənə var*)

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(*Bolşevik acentəliyindən*)

* Londondan xəbər verirlər ki, “Deyli xronikl” qəzetəsinin yazdığına görə, Türkiyə Hökuməti İstanbulu tərk etmişdir. Müttəfiqlər öz əsgərlərini İstanbula çıxarmışlardır. Şəhərin idarəsi Müttəfiq dövlət kontrolları altında olacaqdır.

* Fevralın 12-sində Varşavadan xəbər verirlər ki, bu gün Belostokda Polşa komissarı ilə məhəlli [yerli] alman məmurları arasında Belostokun polyaklara verilməsi haqqında müqavilənamə əqd edilmişdir [imzalanmışdır]. Varşavada Seymin iclası başlanmışdır. Xəbər verilir ki, Polşa ordusu Brest-Litovsku işğal etmişdir.

* Zürixdən xəbər verirlər ki, Müttəfiqlər təzə mütarikə şəraitinə [atəşkəs şərtlərinə] Almaniya ordusunun 30 firqəyə [diviziyaya] qədər ixtisar edildiyi və bütün topxananın təslimi tələbatını daxil etmişlərdir.

Klemansonun yaralanması ətrafında

* Lion - 19 fevral. Bu gün Fransa Baş naziri Klemansoya sui-qəsd edilmişdir. Bir neçə güllə ilə Klemanso yaralanmışdır. Sui-qəsdçi tövqif [həbs] edilmişdir. Onun ailəsi Kottindir.

* Amerika Xariciyyə naziri Lansinq bu gün səhər Klemansonun yanına gəlib Amerika milləti namından [adından] Klemansoya yaralanmağı münasibəti ilə hakəza [eləcə də] Sülh Konfransında olan Amerika nümayəndələri namından bəyani-təəssüf eyləmişdir.

* Tiflis - 21 fevral. Klemanso canına olan sui-qəsd Fransa Palatasında böyük həyəcana səbəb olmuşdur. Palatanın sədri böyük bir hüznün və ələm içində Fransa namından Klemansoya Palatanın arzusu-nu bəyanla demişdir ki, bütün vətən tezliklə Fransa Hökumətinin görkəmli başçısı canına edilən sui-qəsdin ağırlığını hiss edər. Klemanso səhhətinin xətrəli [təhlükəli] olmadığını bildikdə millətin həyəcanı da əskilər. Biz Palata namından Klemansoya bəyan edirik ki, Palata tezliklə onun səhhətyab olub [sağalıb] da, yənə iş başına keçməsinə arzu edir. Sosialist firqəsinə mənsub olan Renodel demişdir ki, o da Palatanın arzusuna şərik olur. Hərçənd, biz burada Klemanso siyasətinin düşməniyəz amma bununla bərabər deyirik ki, biz də Klemansonun tezliklə sağlamlığını istəyirik.

Vilson nitqinin Almaniya təsiri

Tiflis - (Almaniya mətbuatı). Vilson nitqinin Cəmiyyəti-Əqvama [Millətlər Cəmiyyətinə] aid olan cümlələri Almaniya artıq dərəcə sui-təsir bağışlamışdır. Almaniya mətbuatı bu məsələni müzakirə edərək, bunu Vilsonun öz məramnaməsindən vaz keçməsi kimi tələqqi edirlər [qiymətləndirirlər]. Vilson tərəfindən Almaniyanın müstəmləkələrə olan hüququnun inkar edilməsi ağır və nagəhani [gözlənilməz] bir əməldir [işdir]. Halbuki, bu vaxta qədər bu cür rəy və mülahizələr ingilis dövlət ricalı [adamları] tərəfindən meydana atılırdı. Tərsiləh məsələsi haqqında Almaniya tənqidatı Vilson tərəfindən 1918-ci il payız fəslindəki vəziyyəti-coğrafiyyənin nəzərdə tutulmasına böyük diqqət və əhəmiyyət verir. Hətta, Lloyd Corc Almaniya mövqeyi-coğrafiyasından dolayı Fransa ilə Rusiya arasında qayət güclü bir qüvvə saxlamasını lazım görür. İki axırıncı qərinələrdə Almaniya ələddəvam [davamlı surətdə] Fransanın təcavüzatına məruz qalmışdır. İndiki müharibə qurtardıqdan sonra Rusiya və Fransa tərəfindən Almaniya üçün təhdid mövcuddur. Halbuki, Fransa üçün Almaniya təhdidi keçmiş bir işdir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Sülh Konfransının iclası

Sülh Konfransının pəncşənbə [cümə axşamı] gününə təyin edilmiş olan iclası cüməyə təxir edilmişdir. Fransa nümayəndələri Pişon və Tardyö olacaqdır. Məclisə Amerika nümayəndəsi Lansinq sədarət edəcəkdir. İclasda bu məsələlər mü-

zakirə ediləcəklərdir:

- 1) Transilvaniyada işğal edilməyəcək olan məntəqə haqqında;
- 2) Lehistan [Polşa] məsələsi;
- 3) Albaniya mürəxxəsləri [nümayəndələri] sədri Turxan paşanın məruzəsi;
- 4) Ərzaq Komissiyası hesabatı, bütərəf məmləkətlərdə ticarət siyasəti, Müttəfiqlərin münasibəti-iqtisadiyyəsi [iqtisadi əlaqələri].

Tiflis - (Fransa mətbuatı yazır) Bunu qeyd etməli ki, mütarikənin təcidi [atəşkəsin yenilənməsi] müvəqqətidir. Bu müvəqqəti təciddən sonra qəti etilaf [razılaşma] olmalıdır. Bu da qəti sülh bağlanadək gücdə qalacaqdır. Almaniya silah altında 250 min qoşun saxlamağa müsaidə veriləcəkdir. Almanların kəndinə verilən mühimməti-hərbiyyədən [hərbi ləvazimatdan] başqa və hərbi zavodlar Müttəfiqlərin kontrolluğu altında olacaqdır. Qəti surətdə mütarikə şəraitini təciddə müvəzzəf edilən [atəşkəs şərtlərini yeniləmək vəzifəsi tapşırılan] səkkiz nəfərdən ibarət komissiya öz işini qurtarmışdır. Bu yaxınlarda böyük dövlətlərin səvabdidinə mühəvvəl ediləcəkdir [təsdiqinə veriləcəkdir].

Tiflis - (Almaniya mətbuatı) Polyaklar mütarikə şəraitini xələldar etdiklərindən Almaniya mətbuatı qəti surətdə tələb edir ki, Müttəfiqlər mütarikədə göstərdiyi vəchlə polyakları Almaniya sərhədini keçməyə qoymasınlar.

Şeydemanın rəyi

Tiflis - (Almaniya mətbuatı) Almaniya Milli Məclisində dünən müzakirə davam

etdikdə Şeydeman demişdir: Mənim üçün də fürsət gəlmişdir ki, düşmənlərin ağır tələblərinə “yox” cavabı verim.

* Polyak siyasilərindən birisi statistik hesabına istinadən deyir ki, bu müharibə zamanında Polşa dövlətinə və xüsusi şəxslərə 25 milyard zərər dəymişdir.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

* Daxiliyyə naziri həzrətlərinin Bakı Bələdiyyə İdarəsinin mənzil vergisi vaxtını uzatmaq barəsindəki məruzəsindən sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

Bələdiyyə İdarəsinin təşəbbüsünü rədd etmək.

* Rəisi-vükəla [Baş nazir] həzrətlərinin Nəzarətlərdəki [Nazirliklərdəki] yuris-konsullarına [hüquq məsləhətçilərinə] dair məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Bir nəfər yuris-konsul iki Nəzarətdən artıq öz öhdəsinə götürə bilməz. İşbu məlumatı bütün Nəzarətlərə göndərilib məlum etməli.

* Səhhəti-Ümumiyyə Nəzarətinin [Səhiyyə Nazirliyinin] Mart hadisətində xəsarətdidə olan yetim çocuqları təmin etmək barəsindəki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Səhhəti-Ümumiyyə Nəzarətinə tapşırılsın ki, öz nəzəriyyatını bu barədə Hökumətə təqdim etsin.

* Daxiliyyə naziri həzrətlərinin Bakı Bələdiyyəsinə bir milyon pul buraxmaq barəsindəki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Bələdiyyə İdarəsinə 20 milyon fondan həman məbləğ verilsin. Fəqət işbu məbləğ Parlaman tərəfindən təsdiq edildikdən sonra verilməkdir.

ƏRZAQ NƏZARƏTİNDƏ [ƏRZAQ NAZİRLİYİNDƏ]

Fevralın 14-də Ərzaq Nəzarəti şöbələrinin müdirləri Ərzaq nazirinə böylə bir ərizə vermişlərdir:

“Siz Ərzaq naziri olanda biz aşağıda imza edənələr var qüvvəmizlə çalışırdıq ki, Nəzarətin fəaliyyəti məhsuldar olub, ictimaiyyət və camaatı birinci zəruri şeylərdən həqiqətən təmin yolu ilə getsin. Fəqət hər gün arzu və məqsədlərimizi kökündən puç edən şeylərə rast gəlirik. Son günlər vaqə olan əmrlər [baş verən işlər] isə bizi qəti surətdə inandırdı ki, bizim səyimizə nəinki siz müzahirət [kömək] etməyirsiniz, hətta bundan sonra Nəzarətdə işləmək vəzifəsi bizim üçün qeyri-mümkün olur. Ona görə sizdən acizənə təvəqqe edirik bizim istefamızı qəbul ilə ən yaxın zamanda işləri və Nəzarətdəki vəzifəmizi təhvil götürmək üçün adamlar təyin edəsiniz.”

İmza edənlər: Maliyyə şöbəsi müdiri Matseyevski, Ümumi şöbə müdiri Popov, Təqsim [Bölgü] şöbəsi müdiri Banoviç, Təqsim şöbəsi müavini-müdiri Dobrovolskaya, Kontrol-dəsturüləmə [nizamnamə] şöbəsi müdiri Ketsxeveli, Ümum anbarlar müdiri Naşatir, Ərzaq naziri vəkili Smirnov, vəkili-müavini Lyubimov, Xırtd [satış] şöbəsi müdiri Çurikov və həsabdər Vasilyev.

Görürsünüz, qarelər [oxucular], bu hə-

zərət “var qüvvələri ilə çalışmışlar...” indi də istefa “verirlər”. (?) Çünki nazirin “hərəkəti onların çalışmasını qeyri-mümkün” edirmiş. (?)

Bunlar kimlərdir və nə üçün “istefa” verirlər? Ən mövsuq [mətbəxə] mənbədən aldığımız məlumat əsası ilə bu suallara cavab verəlim:

Bunlar sabiq Bələdiyyə İdarəsi Ərzaq şöbəsinin baş xidmətçiləridir ki, məzkur [deyilən] şöbə Nəzarətin ixtiyarına keçdikdə bunlar da Nəzarət xidmətinə keçmişlərdi. Hətta Smirnov öylə bir mövqə tutmuşdur ki, nazir müvəkkili təyin edilməklə bərabər, qanunun birinci qisim, beşinci kitabının hökmünə görə bütün Nəzarət Maliyyə şöbəsi ilə bərabər, nazir dəftərxanası [dəftərxana] direktorunun əlinin altında olduğu halda, nazirin 14 yanvar tarixli bir əmri ilə bu ixtiyarlar direktordan alınıb həman Smirnova verilmişdi. Görürsünüz ki, nazirin hərəkəti bunlara mane olmamışdır. Bəs [deməli], səbəbləri başqa yerdədir. İş daha aydın olmaq üçün bir az uzaqdan başlayalım.

Lizqar nazir olandan bir az sonra bütün Nəzarət baş qulluqçularının ümumi bir iclası vaqə olaraq, qət edilmişdi ki, bundan sonra Nəzarətə gələn və oradan gedən kağızların həpsi direktorun nəzərindən keçsin. Bu qərardadı nazir də təsdiq etmişdir. Fəqət “ərzaqçı” ağalar bu qərardaddan narazı qalır və buna əməl etmək istəməyirlər. Özbaşlarına işi keçirməkdə davam edirlər. Neçə müddət aradan keçir. Aydın görünür ki, bir dəstə baş qulluqçu “ittifaq” düzəldib öz keyifləri istədiyi kimi işləyirlər. Bir çox işlər direktordan bixəbər olur. Xidmətçiyə bir söz dedikdə “Mən Smirnova tabeyəm, özgə-

adam tanımıram” deyə cavab verir. Məsələn, ən mühüm olan Təqsimat şöbəsinə müdir “dəre xəlvət” eyləyir. Külli miqdarlı şeylər nazirdən, direktordan bixəbər Smirnovun “əmrilə” buraxılır. Xırda-para şeylər isə müdirin öz keyfindən asılıdır. Bu şöbənin də müdiri həman Banoviçdir.

Bunların hərəkətlərindən bəzi şeylər göstərəlim. Sklad [anbar] müdiri gedib neçə min kisə alır. Biri 18 manatdan yuxarı. (!) Bu nədir?

Bir də bir vaxt Nəzarətdə xidmətçilərə manufaktura verilir. Bəziləri almamışlardır. Gəlib direktordan və nazirdən istəyirlər. Onlar razı olmayırlar. Sabah məlum olur ki, manufakturanı almışlardır. Nasıl olmuşdur? Pək asan: Smirnov kağız vermiş, sklad müdiri də buraxmışdır. Daha böyük bir iş. Ərzaq Nəzarəti tərəfindən əqd edilib də bütün qəzetlərdə, camaat dairələrində gurultunu mövcib olan [gurultu yaradan] müqavilənamə məsələsində də bu ağalar “çalışmamış” deyilmişlərdi.

Maliyyə şöbəsi də “bonsuz” qalmamışdır. Məsələn, kassadan 19 min manat əskikdir. Bunun 10 min manatı sabiq məmur vaxtında “yox” olmuşdur. “Bu işi” Smirnov açmayırmış. Fəqət sonradan açılıb müddəyi-ümumiyyə [prokurora] verilmişdir. Yerdə qalan 9 min manatı da yeni məmur vaxtında “qeyb” olmuşdur. Fəqət işin üstü açılmaqla bərabər, hələ bu vaxtadək nə pul yerinə qayıtmışdır, nə də müqəssir məhkəməyə verilmişdir. Əlbəttə bu işlər açılıqdan sonra nazir artıq bu ağalara “müzahirət” [kömək] edə bilməyərək fevralın 13-ündə iki əmr verir. Əvvəla, bundan sonra kassa və Maliyyə şö-

bəsi tamamilə direktorun ixtiyarına tapşırılsın və 2[ncisi] – bundan böylə Nəzarətə daxil və oradan xaric olan ümum kəğızlar direktorun nəzarindən keçsin.

Zahirən burada təzə bir şey yoxdur. Direktorun əlindən alınmış hüququ özü nə qaytarılır. Həqiqəti-hal isə böylə deyildir. Doğrudur, direktor özü yükünün yüngülləşməsi üçün riza vermişdisə də, lakin bu məsələ [Abbasəli bəy] Makinski cənablarının hüququnu pozmaq və Smirnova həddən ziyadə iltifat idi.

Şimdi açıldı ki, Smirnov və kompaniyası böylə etibara layiq deyildilər. Odur ki, nazirin ikinci əmrləri Smirnova ədəmi-etimad [etimadsızlıq] idi. Həm özü də böylə yaxşıca anlamışdır. Ona görə ki, ədəmi-etimad izharını [etimadsızlıq göstərilməsini] özünə eyib hesab edərək nazirin yanına gedib təvəqqe edir ki, əmr verməsin. O özü ayın 15-ində istefa verər.

Digər tərəfdən anbarlar müdiri Banoviçə əmr olunur ki, bundan böylə Makinski-nin hökmü olmasa bir şey buraxmasın. O da narazılıq edir: Yox, böylə ola bilməz; əgər mənə inanmayırsanız, mən qulluqdan çıxaram.

Təəccüb! Əgər bu ağalar düz-dogru adam isələr nə üçün Smirnovun “kontroluna” razı olurlar amma Makinskiyə yox? Çünki aşağıda görəcəksiniz. Bunlar özləri də boyunlarına aldıkları üzrə həman ağalar Nəzarətdə özlərini “bir ailə” hesab edirmişlər ki, bu ailə əzası [üzvləri] öz arasında hər şey edə bilmiş. Lakin başqaları onlara göz yetirməməli imiş!

Əvət, bu əhvalatdan sonra “əngələ” düşmüş həzərat nazirin və direktorun xəbəri olmadan və sair qulluqçu yoldaşlarına bildirmədən fevralın 14-də bir ic-

las quraraq həman başda yazdığım məktub məzmununda bir ərizə yazıb istefa verməyi təhti-qərara alırlar.

Smirnov və Banoviçlərin məsələyə nə nəzərlə baxdıqlarını bilməyirəm. Ancaq mənəcə onların bu hərəkəti qanunu pozmaqdır. Çünki, qanuna görə, qulluqçular dəstə ilə istefa vermək ixtiyarına malik deyildirlər.

Keçəlim mətləbə. Maliyyə naziri bu işləri təhqiq etməyi baş müvəkkil Şuljenkoya həvalə etmişdir. Fəqət yenə ixtilafı bir növ mülayimətlə keçirmək istəmişlərdir. Lakin “səy edən” həriflər işin artıq keçmiş olduğunu hiss edirlər. Məsələn, yuris-konsult [hüquq məsləhətçisi] ilə müvəkkil Yusifəli Əliyev bunlara müraciətlə həman yazdıqları məktubu göstərərək deyirlər ki, burada biz də sizinlə bərabər xidmət edirik. Bir iş varsa hamımız bilməliyiz. Məktubda ki, yazırsınız “...bu şərait altında...”. Bizə deyin görək o hangi şəraitdir? Bəlkə öylə şeylər var ki, biz dəxi Nəzarət qulluğunda qala bilmərik və siz gedəndən sonra burası bizim üçün ləkə olar ki, siz qəbul edə bilmədiyiniz şəraiti biz qəbul edirik və xidmətdə baqi qalırıq. Bu bizə eyib gətirər bəlkə. Bunun cavabında demişlər ki, biz bu işi açə bilmərik. Bu bizim “ailəvi” işimizdir. Bu bərədə məlumat almaq istəsəniz Matseyevskiyə müraciət ediniz.

Əlbəttə ki, Maliyyə şöbəsi müdiri Matseyevski dəxi bunlara öylə turalqalı bir cavab verə bilməmişdir. Xülasə, bu tərəf ixtilafı məhrəmanə bir surətdə həll etmək istəmişsə də, müvəffəq olmamışdır. Nəhayət, həman ərizə verənlərin istefası qəbul edilmiş və hələlik Smirnovun vəzifəsi olan nazir müvəkkili vəzifəsi

Yusifəli Əliyevə təhvil verilmişdir.

Bu surətlə görülür ki, o adamlar öz başlarına deyil, məcbur olmuşlar istefa verməyə.

Ümidvar oluruq ki, bundan böylə də Azərbaycan Hökuməti qulluğunda olanların həpsinin xəyanəti açılaraq həpsi “istefa verəcəklər”.

Şimdi düz, doğru, namuskar, vətəni, millətini əziz tutan müsəlmanlar lazımdır ki, Nəzarətlərdə xain qulluqçuların yerini tutub göstərsinlər ki, özümüz öz işimizi aparmağa qadirik. Əgər müsəlman qardaşlar vətən və millət mənfəətini cib mənfəətlərindən yuxarı tuta bilsələr, böylə xəyanətkarlar, həm də Azərbaycanın adını belə əşitmək istəməyən xainlər gəlib Nəzarətin başına keçə bilməzlər.

Burayadək yazdıqlarımız bu xainlərin qulluqdakı xəyanətini açır. Amma dərin diqqət edilsə görülər ki, bunlar “ittifaq” düzəldib həm milyonlar yemək, həm də Azərbaycanın nazirini yıxmağa çalışırlar. Qoy, müsəlmanlar ibrət alsınlar!

X. İ.

B. T. Dünkü rusca qəzetələrdə bir xəbər vardı ki, Ərzaq naziri Lizqar xidmətdən çıxarılıb, onun yerinə Mərkəzi Ev Komitəsi sədri Leontyeviç təyin edilmişdir. Əvvəla, Leontyeviç Rus Milli Komitəsinin üzvü olmaq həsəbi [səbəbi] ilə və həman komitə Azərbaycan Hökumət və Parlamentində iştirak etmədiyindən, nazir təyin edilə bilməz. Saniyən [ikincisi] Ərzaq Nəzarətində məsuliyyətli bir mövqe tutan şəxsdən aldığımız məlumatlara görə, qəzetənin təkidinə rəğmən Leontyeviç nazir təyin edilməmişdir və böylə bir fikir

yoxdur da. Lizqar cənabları nazirlikdə qalırlar.

X. İ.

MƏTBUAT

“İttihad” firqəsinin naşiri-əfkarı [fikirlərini yayan orqanı] olmaq üzrə bu cümə günündən etibarən rus dilində və “İttihad” adında həftəlik bir qəzetə çıxmağa başlamışdır.

Qəzetənin birinci nömrəsində başdan bəyani-məram edən bir sərməqalə [baş məqalə] dərc edilmişdir. Fəqət qəzetənin naşiri-əfkarı bulunduğu firqənin məramnaməsi həman məqalə kimi isə bir qədər “doldurmaq” və ciddiləşdirməyi tövsiyə edərlik.

Sonra gələn məqalələrlə məzkur [adı çəkilən] firqə Hökumətə, “Müsəvat” firqəsinə, hətta “Azərbaycan” mühərrirlərinə elani-hərb və daha çox iftiralər deyib ancaq qəzetənin axırındakı “Bakıda Kö-nüllülər haqqında” sərlövhəli məqaləsi bir qədər ciddi bir mühərrir və siyasi firqə məqaləsinə oxşayır.

Bir firqənin naşiri-əfkarından biz ciddiyyət və taktika gözlərdik. Ümidimiz gələcəyədir.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Cümə günü fevral ayının 28-də, gündüz saat 2-də, 4-üncü Paralelni küçədə, Kərbəlayi Atababa Orucovun evində “Novxanı” Müstəhləklər [istehlakçılar] Kooperativ Cəmiyyətinin ümumi iclası vaqə olacaq. Cəmi üzvlərdən xahiş olunur ki, vaq-

ti-müəyyəndə [təyin edilmiş vaxtda] təşrif gətirsinlər.

Müstəhliklər Cəmiyyəti “Novxanı”

Qalabəyinin istefası

Bakı qalabəyisi [komendantı] rotmistr Yadigarov ərizəsinə görə öz vəzifəsindən əzl [azad] edilir. Qalabəyinin vəzifəsini ifa etməyə müvəqqəti olaraq Balaxanı-Sabunçu qalabəyisi Lütfəli bəy Əmircanov, onun yerinə isə müavini Qulyakov və axırıncının vəzifəsini ifa etməyə 5-inci uçaştokun [sahənin] pristavı Sultan bəy Əhmədbəyov təyin edilmişlərdir.

Ərzaq işləri

Sabunçu el dükanına 4 put 27 girvən-kə çay buraxılmışdır ki, adam başına 1/8 və bir ailəyə 1/2 girvənkədən artıq olmaq şərti ilə paylansın. Bu barədə Balaxanı-Sabunçu qalabəyisinə də məlumat verilmişdir.

Kəndçilər İttifaqında

Cümə günü, fevral ayının 21-də Bakı Mahal Kəndçilər İttifaqının iclası vaqe oldu. İclasda sədr cənabları Hacığa Abbasovdan xahiş etdilər ki, tezliklə Ərzaq nazirinə və onun vəkili Yusifəli Əliyevə məktub yazıb Ərzaq Nəzarətinə gələn kəndçiləri[n] və onların nümayəndələrini[n] İttifaq idarəsinə göndərilməsini xahiş etsin və İttifaq öz öhdəsinə alır ki, kəndçilərə veriləcək şeyləri (un, buğda, şəkər və ağ şeylərini) kəndlərə adam göndərüb özü təqsim etdirsin [paylasın] tainki möhtəkirələr mümkün tapıb, şeyləri satıb ciblərinə qoya bilməsinlər. Sədr Abbasov cənabları idarənin qərarına görə fevralın 22-də şənbə günü yuxarıda zikr

olunmuş şəxslərə təcili kağız göndərüb xahiş etmişdir ki, bu tezliklə Ərzaq Nəzarəti İttifaqla bir yerdə işə şüru etsin [başlasın] və fevral ayının 23-də İttifaq Maliyyə Nəzarətinə bir məktub yazıb göndərmişdir. Məktubun məzmunu: Çoxdan bəri Bakı kəndlərində qəbih bir adət davam etməkdədir. Böylə ki, kəndçilər ehtiyac məqamında “kənd ağalarına” müraciət edib, onlardan 60-70 fazilə pul alıb, axırda gücləri çatmadığından biçərə kəndçilər öz evlərini, əşyalarını satıb “kənd ağalarına” pul əvəzinə verirlər. Bu minval görərsən ki, bir az vaxtdan sonra kənd ağaları sərvət sahibi olurlar. Amma kəndçilər yoxsullaşmış, küçələrə düşüb dilənirlər. Bu bihəyalıq neçə sənələrdir adət olub Bakı kəndlərində cərəyan edir və kimsə də buna baxmayıb. Buna binaən [buna görə] Bakı Mahal Kəndçilər İttifaqı Maliyyə Nəzarətindən xahiş və təmənnə edir ki, bu tezliklə kəndlərdə kiçik istiqraz cəmiyyətləri açıb, kəndçilərə az bir faizlə pul verməklə onları kənd ağalarının zalım çəngallarından [çaynaqlarından] qurtarsın. Bu günlərdə İttifaq Mart hadisətində zərərli olan kəndçilərin siyahısını və önlənləri və malları qarət olanları yazıb Azərbaycan Hökumətinə təqdim edəcəkdir.

Fəhlə həyatından

Susuzluq

Bakı Şollar su yolunun Binəqədi mədən dairəsindəki xətti xarab olduğundan istər mədən əmələləri, istərsə Binəqədi kəndi əhalisi susuz qalmışlardır.

Bundan dolayı bu günlərdə Binəqədi-də vüqu bulmuş əmələlər [fəhlələr] və kəndlilərin ümumi iclasında Türk Ədəmi-

Mərkəziyyət firqəsi “Müsavat”ın mərkəzi komitəsinə müraciətlə məzkur [adı çəkilən] mədən dairəsinə tezliklə xəttin təmir edilib su buraxılması barəsində təşəbbüsatda bulunmasını istida [xahiş] etməyi təhti-qərara almışlardır. Bundan əlavə, həman iclasda mədən dairəsinə bir təbib və ya feldşer təyin edilməsi üçün təşəbbüsatda bulun[ul]ması haqqında dəxi qətnamə qəbul edilmişdir.

Eşitdiyimizə görə, həmin xüsusda “Müsavat” firqəsinin Bakı komitəsi ciddi təşəbbüsatda bulunub, lazımı yerlərə müraciət etmişdir. Bu günlərdə məzkur su yolunun açılması gözlənilir.

Aptek açılması

Binəqədi kəndi camaatı öz vəkilləri vasitəsilə Azərbaycan Cümhuriyyətinin Səhhəti-Ümumiyyə [Səhiyyə] nazirinə müraciətən [müraciət edərək] məzkur [adı çəkilən] kənddə camaatın xərci ilə olaraq dərmanxana (aptek) açılmasına icazə verilməsini rica etmişdir.

“Müsavat”ın şöbələri

Binəqədidə bu günlərdə bütün mədən dairəsi əmələlərinin ümumi iclası vaqe olub, bəzi mühüm məsələlər müzakirə edildikdən sonra Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsavat”ın şöbəsi açılmış, sədarətə [sədrliyə] İshaq əfəndi Axçura oğlu və müavinliyə Axundzadə seçilmişdir.

Dəmiryolunda

Bizdən rica edirlər xəbər verək ki, Bakı ilə Biləcəri arasında və ələlümum Bakıdan Gəncəyə qədər Azərbaycan dəmiryol sərnişin qatarlarında biletləri təhqiq

edən kontrollar yoxdur. Biletsiz sərnişinlərdən konduktorlar minlərlə manat para alıb, əvəzində isə qəbz dəxi verməyirlər və aldıkları pulları özləri üçün sərf edirlər. Sərnişinlərdən bir çoxunun aldığı biletlər Bakıya qədər təhqiq edilməyərək cibində qalır. Nəzarətin diqqətini bu xüsusda cəlb edirik.

Hadisat

* Fevralın 17-sində Ramana kəndində Məşhədi Şükür Murad oğlunun mənzilindən naməlum bədəfkarlar [cinayətkarlar] qıfılı sındıraraq 2000 manatlıq əlbisə oğurlamışlardır. Bədəfkarlar tövqif [həbs] edilmişlərdir.

* Binəqədi kəndində sükunət edən [yaşayan] İran rəiyyəti Məşədi Abbas Abdulla oğlunun tövləsindən fevralın 16-sında gecə 2700 manatlıq bir atı oğurlanmışdır. Şübhə üzrə nöqəri Eyni Əhməd oğlu tövqif edilib və istintaqda göstərmişdir ki, atı Koxanı kəndi əhli Paşa Abbas oğlu oğurlamışdır.

* Əvvəlinci Paralelni küçədə, 8 nömrəli evdə sükunət edən Əlinağı Həsənovun evindən qıfılı sındırılıb, 12 900 manatlıq müxəlləfat [ev əşyası] oğurlanmışdır. Şübhə üzrə Ağababa Dadaş oğlu tövqif edilmişdir. Təhqiqat davam edir.

* Arşak Ağacanov polisəyə məlum etmişdir ki, naməlum bədəfkarlar onun Malakanski küçədə olan mağazasını sındıraraq, 152 000 manatlıq mal oğurlamışlardır. Bədəfkarları tövqif etməkdən ötrü tədbirlər ittixaz edilmişdir [tədbirlər görülmüşdür].

* Bakı əhli Nəcəf Kərbəlayi Məhəmməd oğlu öz oğlu Kazım ilə fevralın 22-sində, axşam saat 6-da evə qayıtdıqda üç

nəfər naməlum bədəfkar onlara hücum edib, Kazımın əlində 26000 manat pul kisəsini alıb qaçmışlardır. Nəcəfin qışqırığına üçüncü çastın [bölmənin] polis məmurları pristavla gəlib bədəfkarları təqib etməyə başladıda, onlar güllə atdıqları halda müxtəlif səmtlərə qaçmağa başlamışlarsa da nəhayət polis nəfəratı [nəfərləri] tərəfindən tövqif edilmişlərdir. Bədəfkarlar Aleksandr Yeqorov, İlya Novakovski və Sergey Semyonov olub, özlərini sabiq Biçeraxov, şimdi isə Könüllü ordu afserləri adlandırmışlardır. Nəcəf onları tanımışdır. Atışma vaxtında təhərri [axtarış] polis acenti Ananov yaralanmışdır və sonra ölmüşdür.

AZƏRBAYCANDA

Zaqataladan

(xüsusi müxbirimizdən)

Hökumətimiz Zaqatala vilayətinə mü-təəlliq [məxsus] övraqi-rəsmiyyə və sənədati-tarixiyyəni [rəsmi və tarixi sənədləri] tələb edib də Gürcü Hökuməti bu tələbi rədd etməsi və bu münasibətlə “Qruzuya” qəzetəsi kəndi hökumətinin bu işini təqdir etməsi və Zaqatala vilayəti Gürcüstanın ayrılmaz bir cüzü [hissəsi] olduğunu iddiada bulunması xəbərləri Zaqatala əhalisini həyəcana saldı. Bu xəbər əhalini öylə bir hərəkətə gətirdi ki, böyük hadisələrin baş vermək qorxusu var idi. Bunu görən və duyan başçılarımız bir ictimai [yığınaq] yaparaq Zaqatala hüququnu müdafiə və Gürcüstanla olan əski hüdudu iadə etmək üçün bir komiyon təşkil etdi. Komiyon Zaqatalada gürcülərin heç bir cəhətinə haqq və hüquqla-

rı olmadığını mətbuat meydanında tarixlə isbat edəcəkdir. Bundan əlavə, Zaqatala əhalisinin dərd və ehtiyaclarını hər bir vaxt mərkəzə və Parlaman vəkillərinə bildirəcəkdir.

* * *

Bu günlərdə Zaqatala məmurları böyük bir ictima yaparaq məkulat və məlbusat [ərzaq və geyim] qisminin fiyatı günü-gündən ziyadələşdiyindən və indiki maaşları qayət az olduğundan kifayət etmədiyini, hətta çox məmurların ailələri fəna bir halda yaşamalarını nəzəri-etibara alıb, maaşlarının artırılması haqqında hökumətə müraciət etmələrini qət etdilər. Həman məclisdə Kabinə rəisi Fətəli xan Xoyski həzrətlərinə, kopyası Parlaman əzalarından [üzvlərindən] Aslan bəy Qardaşov cənablarına göndəriləcək üzrə teleqraf da yazıldı.

* * *

Zaqatalada oğurluq, soyğun, yol kəsmək, adam öldürmək kimi işlərin çoxalmasını vaxtında xəbər vermişdik. Həman bu bələlərdən kəndilərini mühafizə etmək qəsdilə Balakənd nahiyəsi əhalisi öz aralarından nahiyə müdürlüyünə fəal bir adam seçmək istəmişlərsə də, vali razı olmamışdı. Ona görə, bu nahiyə adamları tərəfindən Bakıya Parlaman əzalarından [Kiçikxanov] Bayram Niyazi əfəndiyə teleqrafla xəbər verib məhud [öhdələrinə götürdükleri] məqsədlərini əldə etmək üçün məhəllinə [yerinə] müraciət edərək təşəbbüsatda bulunmasını rica etmişlərdir.

Haşşunas

Lənkəranda

(xüsusi müxbirimizdən)

Lənkəran müsəlmanlarının kəndlərdə işləri fənalşırsa, şəhərdəki müsəlmanların halı gün-gündən daha betər olur. Erməni əsgərləri ya ki xaxollar gecələr müsəlman məhəllələrinə dağılıb qarət etməyə başlayırlar. Şubatın [fevralın] 3-ündə Makarovun erməni əsgərləri tərəfindən dörd nəfər gecə saat 9-da Şeyx Kərbəlayi Hüseyn Kərbəlayi İbrahim oğlunun evinə girib, onu tufənglə hədələyib 500 manat nəğd pulunu, ailəsinin qızıl gərdənbəndini [boyunbağını] və üzüklərini, ipək libaslarını, bəzi ev şeylərini götürüb gediblər. Zərər 20 min manatadəkdir. Sabahı gecəsi yenə də gəlib həman biçarədən 5 min manat nəğd pul istəmişlər. Şeyx Kərbəlayi Hüseyn sabah saat 8 radələrində pul verəcəyini vəd edir. Onlar da buna razı olub gedirlər. Səhər təzdən Şeyx Hüseyn hökumətə məlum edir. Orada hökumət tərəfindən keşikçi qurulur. Səhər saat 8-də həman erməni əsgəri gəlib pul istərkən tutulub həbs edilir.

Nə etməli? Əfsus. Bu tövr işlərdə bəzi vaxtlarda saldatlar tutulursa da, az bir zamandan sonra azad olurlar. Hökumətin kifayətsizliyini, müsəmiyəsinə [səhlənkərligini] görüb əsgərlər daha da cürətlənib müsəlmanları qarət və məzaliməyə [zölm etməyə] davam edirlər.

T. Bayraməlibəyada

GÜRCÜSTANDA

Axiskadan geri çəkilmək ətrafında

Axiskadan gürcü əsgərlərinin geri çəkilməsi əhvalını təftiş etməkdən ötrü

Axıska cəbhəsinə getmiş olan Gürcüstan Hərbiyyə nazirinin binagüzarlığına [sərəncamına] görə bir çox əsgəri məmurlar xidmətlərindən kənar edilmişlərdir. O cümlədən, 4-cü alay komandanı general Gelovani və onun müavini polkovnik Maçabili, 4-cü alayın 3, 6, 7 və 9-cu bölük komandanları Çixveli kəndindən ricət etdiklərinə [geri çəkildiklərinə] görə xidmətlərindən kənar edilib məhkəməyə verilmişlərdir. Bundan əlavə, Hərbiyyə naziri əmr etmişdir ki, 2-ci firqə [diviziya] ərkani-hərbində [qəragahında] olan zabitlərdən Mamulaşvili, Plavski və Kandilaki müharibə əsnasında əmrə əməl etmədiklərinə görə həbsə alınsınlar.

* Axiskadan geri çəkilən zaman tələfat bu qərar üzrədir: 6 zabit ölüb, 7-si yaralanmışdır. 10 nəfər zabit xəbərsiz itmişdir. 62 saldat ölüb, 41-i yaralanıb, 259 nəfəri xəbərsiz itmişdir.

İngiltərə heyətinin təkzibi

Qəzetələrdə yazılmışdı ki, İngiltərə heyəti Batuma getməyə mümaniət [mançilik] göstərir. Şimdi İngiltərə heyəti Gürcüstan Mətbuat Bürosu vasitəsi ilə bu xəbəri təkzib edib deyir ki, Batuma getmək üçün ingilislərdən icazə almaq tələb olunmayıdır.

Ermənistanla dəmiryol münasibəti

Tiflisdən Ermənistanla dəmiryol qatarı göndərməkdən ötrü indiyə qədər İngiltərə heyətinə müraciət etmək lazım gəlirdi. İndi isə Gürcüstanla Ermənistan arasında dəmiryol əhdnaməsi yazılmışdır ki, bu günlərdə hər iki tərəfdən imza ediləcəkdir. Əhdnamə imza edildikdən sonra

həftədə üç dəfə İrəvanla Tiflis arasında dəmiryol qatarı işləyəcəkdir. Fevralın 20-sində Tiflisdən Ermənistana gedən qatarla növbəyə yazılmış adamlardan 143 nəfəri göndəriləcəkdir. Sərnişinlərə özləri ilə bərabər ancaq 15-20 girvənkə miqdarında əl baqajı aparmağa icazə verilir.

Süləverdə

“Mşak” qəzetəsinin yazdığına görə Şüləver rayonunda olan gürcü əsgərləri övdət etməkdədirlər [qayıdırlar]. Şüləverdən və Bolnis-Xaçından qaçan erməni əhalisi öz kəndlərinə qayıdırlar.

Doktor Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmrəyə [xəstəliklərə] düşən olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Doktor

Samuil İzrailoviç Kopeloviç

Daxili və əsəbi mərzə mübtəla olanları hər gün axşam saat 5-dən 8-ə kimi qəbul edir. “914” dəvasını [dərmanını] istemal edir [işlədir]. Voronsovski caddədə nömrə 17, ikinci mərtəbə. Telefon 50-82 və 93.

Diş həkimi S. M. Hamburq

Nikolayevski küçədə nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

Dişlərə və ağza müalicə edir. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri və tükələri ağrısız çıxarır. Qızıl işləyir. Qəbul edir səhər saat 9-dan 2-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma

və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlət münasibdir. Qəbul olunur 9 - 2-yə və axşam 4 - 7-yə kimi. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215

Baytariyyə həkimi və Tibbi fakültənin 2-nci kursunun müdavimlərindən **A. A. Ter-Bağdasarov** xırda heyvanları səhər saat 4-dən axşamədək, iri heyvanlara isə mal sahibinin evində baxır və cavan heyvanlara qiymət qoyur. Ünvan: Karantinni küçədə nömrə 100. Telefon nömrəsi 43-08.

2681

Doktor Ağahüseyn Kazimov

Qayıdıb əmrəyə-daxiliyyəyə [daxili xəstəliklərə] mübtəla olan naxoşları qəbul etməyə şüru etmişdir [başlamışdır]: səhər saat 10-dan 12-yə kimi; axşam saat 4-dən 6-ya kimi. Ünvan: Parapetdə, Şəfi İbrahimovun evində 3-cü mərtəbədə. Telefon: 86-27.

2655

Arvad diş həkimi M. S. İdaşkina

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya kimi. Ünvan: Nikolayevski küçədə 25 nömrəli evdə. Telefon 32-41.

2629

Doktor Şahnəzərov

Qayıdıb naxoşları qəbul edir: kif, süzənək və dəri azarlarını. Səhər saat 9-12-yə, axşam saat 4-7-yə. Armyanski küçə nömrə 3, Qubernskinin tinində.

2699

Petroqraddan gəlmiş doktor

İshaq Avetisoviç Atayans (professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul etməyə başla-

mışdır. (Bövl [idrar] yolu azarını, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu ayna ilə müayinə edir. Hər gün axşam saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pul-suz qəbul edir. Ünvan: Telefonni küçədə 6 nömrəli evdə, mənzil nömrə 3. Telefon 20-90.

2663

Diş həkimi İ. S. Tarşteynbaum

Dişlərə müalicə edir, ağrısız çıxarır, sadə və qızıl süni dişlər qayırır. Sisyanovski küçədə 41 nömrəli evdə (Çadrovı küçənin küncündə, Quba meydanı yanında).

2669

Arvad diş həkimi Platonova

Mamalıq, qadın və əmrəyə-daxiliyyəyə [daxili xəstəliklərə] mübtəla olanları qəbul edir hər gün səhər saat 8-dən 10-a kimi, axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Telefon nömrə: 50-06. Adres: Kolyubinski küçədə Parapetin küncündə ev nömrə 26.

2664

Mama Gövhər xanım

Hər gün naxoşları qəbul edir saat 9-dan 12-yə qədər. Adres: Armyanski küçədə, 13 nömrəli evdə, 1-ci mərtəbə. (Bu yaxınlarda orada xüsusi təvəllüdxana [doğum evi] açılacaqdır.)

2695

Yeni təbdən çıxıb satışa qoyulmuşdur “Qanqal”

Bu kitab Əbdürrəhman Dai tərəfindən təlif edilmiş [yazılmış] və bir çox məzhəkə əşarı havidir [satirik şeirlərdən ibarətdir]. Hər kəscə oxunması mətlub olan [arzuedilən] işbu kitabın fiyatı yalnız 2 rublədir. Külli surətdə alanlara adi güzəşt ediləcəkdir. Bakıda bütün kitabxanalarda satılmaqdadır. Xahiş edənlər Birjevov küçədə, Skobelevin 17 nömrəli evin-

dəki Hökumət mətbəəsinə, müəllifin özünə müraciət edə bilirlər.

5697

Elan

Cümə günü, fevral ayının 28-də, gündüz saat 2-də, 4-cü Paralelni küçədə Kərbəlayi Atababa Orucovun evində “Novxanı” Müstəhləklər Kooperativ Cəmiyyətinin ümumi iclası vaqə olacaq. Cəmi üzvlərdən xahiş olunur ki, vaxti-müəyyəndə təşrif gətirsinlər.

Müstəhləklər Cəmiyyəti “Novxanı”

2700

Elan

Azərbaycan Posta və Teleqraf Nəzarəti elan edir ki, bu şubatın 24-ündə düşənbə [bazar ertəsi] günündən etibarən Posta və teleqraf məktəbi açılır. Məktəbə daxil olmağa ərizə və rənlərin həmin gündə, saat 5-də 1-ci Baş Posttaxanaya gəlmələri dəvət olunurlar. Məktəbə girmək üçün veriləcək ərizələrin qəbulu Posta və Teleqraf Nəzarətinin Ümuri-xüsusiyyə [xüsusi işlər] məmuru tərəfindən davam edir.

Dəftərxana baş müdiri: Blajevski Kargüzar: D. Rəhimli

45

Doktor Larionovun

cərrahiyyə və arvad xəstəxanası

(Bazarı və Qubernski küçələrinin küncündə) naxoşlar qəbulunu təzələmiş: 1) Xəstəxanada yatmaq ehtiyacı olanlar həmə-vəqt [həmişə]; 2) Gələn xəstələr səhər saat 9-dan gündüz saat 4-ə qədər.

Xəstəxananın həkimləri: Arvad xəstəliklərindən: doktor V. Q. Mitrofanov. Cərrahi xəstəliklərindən: doktor A. İ. Okinşeviç, doktor Mir Əsədulla Mirqasimov.

2683

Müvəqqəti müdür: Hacıbəyli Üzeyir bəy

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Azərbaycan Məclisi-Məbusanında
səh. 341. “Şərif əfəndi”: çox güman ki, Başqırd milli hərəkatının liderlərindən biri olan Şərif Manatov nəzərdə tutulur.

“Başqırdistan sözü ehtimal ki, bir çoxlarımızdan ötrü bir proqram məsələsidir.”: Bu cümlə belə olmalıdır: “Başqırdistan sözü ehtimal ki, bir çoxlarımızdan ötrü yenidir, amma “Müsavat”dan ötrü bir proqram məsələsidir.” Belə başa düşülür ki, burada bir sətir düşmüşdür.

Teleqraf xəbərləri

səh. 344. “Renodel”: qəzetdə “Renobel” kimi getmişdir; fransız sosialistlərdən, Parlamentin üzvü Pyer Renodel nəzərdə tutulur.

Ərzaq Nəzarətində

səh. 348. “baş müvəkkil Şuljenkoya”: qəzetdə “Şuljenko” yerinə “Şurjenko” getmişdir.

səh. 349. “X. İ.”: bu imza Xəlil İbrahimə (İbrahimov Xəlilə) məxsusdur.

“B. T.”: “Bə’dəttəhrir” yəni “yazdıqdan sonra”, “P.S.”

“...Ərzaq Nəzarətində məsuliyyətli bir mövqe tutan şəxsdən...”: “məsuliyyətli” sözünün əvvəli qəzetdə silinmişdir; bu şəkildə bərpa etdik.

Mətbuat

səh. 349. “İttihad”: “İttihad” partiyasının orqanı olan, Azərbaycan və rus dillərində nəşr edilən qəzet. 1917-19120-ci illərdə fasilələrlə çıxmışdır.

Bakı xəbərləri

səh. 349. “4-üncü Paralelni”: Bakıda, indiki Sübhü Salayev küçəsi.

səh. 351. “Əvvəlinci Paralelni”: Bakıda, indiki Əli bəy Hüseynzadə küçəsi.

“Malakanski”: Bakıda, indiki Xaqani küçəsi.

Gürcüstanda

səh. 354. “Mşak”: 1872-1920-ci illərdə Tiflisdə erməni dilində nəşr edilən gündəlik qəzet.

Elan

səh. 355. “Blajevski”: qəzetdə “Mlajevski” getmişdir.

Çərşənbə axşamı, 25 fevral 1919-cu il, nömrə 122

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Səşənbə, 24 cəmədiyəlvəl sənə 1337. 25 şubat sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətiri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

**AZƏRBAYCAN
MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA****11-inci iclas**

(keçən nömrədən mabəd)

Sədr - Növbədəki məsələ Parlamanın keçən iclasında qəbul edilmiş olan iki komissiya təşkilidir ki, bunlardan birisi məmləkətin bütün hasilatını lazımi qaydaya qoyaraq bəhəqq [düzgün] istifadə etmək və ərzaq məsələlərini yoluna salaraq bahalıqın önünü almaq işlərinə baxan, digəri ləvəahi-qanuniyyə [qanun layihələri] komissiyasıdır. Rica edir[əm] bu komissiyalara namizədlər göstərsiniz və namizədlərin siyahılarını yazıb verəsiniz.

Rəsulzadə - *(yerindən)* Mənə söz veriniz.

Sədr - Buyurun!

Rəsulzadə - Mən məsələnin şəklinə aid bir neçə söz söyləmək istərdim. “Müsavat” firqəsi tərəfindən Məclisi-Məbusan əzasından [Parlament üzvlərindən] iclasla gəlməyən yoldaşların əvəzinə yeni bir siyahı təqdim edilmişdir. Məzkur [deyilən] siyahı bu gün müzakirə və qəbul edilməli idi ki, şimdi təklif olunan komis-

siyalara o adamlardan namizəd verəydik. Siz onların üzvlüyünü təklif etmədən namizəd istəyirsiniz ki, bu da şimdilik bizdə yoxdur.

Sədr - Namizədləri göstərməkdən əvvəl, digər məsələlərə keçiriz. *(Katibə: Oxu!)*

Əhməd Cövdət - *(Oxuyur)*

Sədr - Məlumunuz olduğu üzərə keçən iclaslardan birisində ədəmi-ictima [eyni vaxtda bir neçə vəzifə daşımağın yolverilməzliyi] qanunu qəbul edilmişdi. Bu münasibətlə Divani-rəyasət öz tərəfindən Gürcüstan Hökuməti nəzdində Azərbaycan siyasi nümayəndəsi Məhəmməd Yusif Cəfərov cənablarına teleqraf çəkərək təklif etmişdi ki, o da məmurluqdamı, ya məbusluqdamı qaldığını xəbər versin. Şimdi onun cavabını eşitdiniz. Anlaşıldığına görə, Məhəmməd Yusif mütəxəssis hesab edərək eyni zamanda həm məbus, həm də məmurluqda qalmağı özü üçün mümkün ədd [hesab] edir. Söz Məhəmməd Əmin Rəsulzadəninidir.

Rəsulzadə - Qəbul etdiyimiz qanunun məzmunu olduqca aşkardır və uzun təfsirə ehtiyacı yoxdur. Səfiri qanunda qeyd edilmiş mütəxəssislərdən hesab etmək olmaz. Səfir, bir siyasi məmur və hö-